

рогазоварники, електромонтери, слюсарі різного профілю, оператори різного устаткування, машиністи різних агрегатів, верстатники (різні).

Серед безробітних службовців переважають бухгалтери, інженери, техніки, вчителі, вихователі, економісти, товаровознавці, медсестри. Майже 3 відсотки серед безробітних припадає на осіб, які раніше займали керівні посади: головні спеціалісти в різних галузях народного господарства, директори підприємств, організації, установ, начальники різних структурних підрозділів.

Рівень фіксованого безробіття в Івано-Франківській області на 01.01.2000 р. становив 7,18 %, що в 1,7 разів більше, ніж у минулому році. У регіональному аспекті рівень безробіття коливався від 3,00 % у Коломийському районі до 13,49 – у м. Болехові. Досить високі рівні безробіття зафіксовані на цю ж дату у Верховинському районі – (12,15 %), Тисменицькому районі – (12,03 %), у м. Яремча – (10,71 %), у Долинському районі – (10,17 %), у Рогатинському районі – (9,32 %), у Галицькому районі – (8,88 %), Надвірнянському районі – (8,57 %), Косівському районі – (7,80 %) У м. Ів-Франківську рівень безробіття на кінець 1998 року становив 7,12 %.

З даного аналізу можна зробити висновок, що в Україні відсутні системи фінансового вирівнювання та фінансового стимулювання, які в багатьох країнах світу є ефективним інструментом позбавлення суттєвих відмінностей в рівнях соціально-економічного розвитку окремих регіонів і територіальних громад, забезпечує конституційне право кожного громадянина незалежно від місця проживання на певний обсяг і якість послуг, які гарантує держава. Відсутність такої системи і її ефективних механізмів значно ускладнюється також відсутністю державної системи соціальних стандартів. Зокрема, у ст. 43 Конституції України говориться: "Кожен має право на працю," що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб." Проте, дане положення не конкретизується за рівнем і обсягом гарантованих послуг, що може розглядатися як чисто декларативні тези, які не забезпечені економічним потенціалом держави з перехідною економікою. Політична воля визнати даний факт відсутня не лише у центральних органах виконавчої і законодавчої влад, але й у регіонах територіальних громад.

У Проекті Закону України "Про концепцію державної економічної політики" пріоритетними напрямками для областей Карпатського регіону визначено розвиток рекреаційно-туристичного та оздоровчо-лікувального комплексів. Саме розвиток цих комплексів гарантує зростання зайнятості серед міського та сільського населення гірських районів. Недоліки периферійності або географічної ізоляції сьогодні виявилися реальною природоохоронною козирною картою таких районів.

Проте, для того, щоб рекреаційно-туристичний комплекс розвивався успішно, він повинен бути інтегрований у стратегію розвитку сільської місцевості. Саме сільський зелений туризм як один із видів туристично-рекреаційної діяльності міг би стати джерелом поповнення державного та місцевого бюджетів. Як відомо, туризм – єдина галузь, де науково-технічний прогрес не впливає на змен-

шення кількості працюючих, стимулює покращення якості послуг, що надаються туристам. Сільський зелений туризм дуже швидко розвивається у світі, фахівці називають його туризмом XXI століття. Це потребує внесення доповнень до Законів України "Про селянське (фермерське) господарство", "Про підприємництво", щодо визначення та легалізації сільського туризму як виду підприємницької діяльності та пільг, якими можуть користуватися сільські господарі, створення цінового механізму визначення вартості землі.

Програма розвитку сільського туризму, яка розробляється сьогодні на урядовому рівні, надалі має стати основою для схвалення Закону України "Про розвиток сільського туризму в Україні". Програма повинна передбачати визначення зон розвитку сільського туризму і поетапність їх освоєння, надання матеріальної та технічної допомоги, що також визначає необхідність забезпечення Кабінетом Міністрів матеріально-фінансової бази для функціонування Закону України "Про статус гірських населених пунктів", саме територія яких є пріоритетною зоною розвитку "малих" форм рекреації. Для оцінки перспектив розвитку нових видів туризму на території окремих громад необхідно розробити схеми перспективного розвитку туризму із визначенням ареалів максимальної концентрації пам'яток історико-культурної спадщини, територій природного ландшафту, системи сільського поселення, транспортних комунікацій, соціальної інфраструктури, енергетичних та трудових ресурсів, потенційних споживачів, інвестиційного клімату (наявності відповідних інвестиційних програм та комерційних структур). Програми розвитку слід складати, використовуючи концепцію комплексного розвитку сільської місцевості.

Література

1. Статистичний збірник Івано-Франківської області за 1998-1999 рр. Івано-Франківський обласний центр зайнятості.
2. На шляху до Європи. Український досвід Єврорегіонів: /За ред. Сергія Максименка, Ігора Студеннікова. – К.: "Логос", 2000. – 220 с.
3. Розвиток громад і регіонів України: / За ред. Сергія Максименка. – К.: Логос. – 2000. 164 с.
4. Доценко А.І. Регіональне розселення: проблема та перспективи. – К.: Наук.думка, 1994. – 195 с.
5. Кравченко В.І. Фінанси місцевих органів влади України. Основи теорії та практики. – К.: НДФІ, 1997. – 276 с.

УДК 630.902

Асист. О.В. Дячишин – УкрДЛТУ

ПРИНЦИПИ СТАЛОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

Показаний історичний розвиток принципу сталості, починаючи із виникнення цього терміну у XVIII ст. до наших днів. Розглянуто прийняті резолюцією Третьої наради міністрів по захисту лісів Європи у Лісабоні (1998) критерії сталого лісового господарства. Запропоновано найважливіші критерії для застосування в Україні з урахуванням існуючих економічних умов – збереження та покращення лісових ресурсів; збереження економічних функцій лісу (деревних і недеревних).

Principles of sustainable forestry (historical aspect)

Historical development of sustainability principle from the appearance of this term in 18th century till nowadays is showed in this paper. The sustainable forestry criteria's that were adopted by the resolution of third ministers' meeting in the field of European forest protection that was held in Lissabon in 1998 are discussed. Taking in to account existing economical conditions and for implementation in Ukraine, the most important criteria's of forest resources saving and improving; forest economical functions (wood and non wood) saving are proposed in this work.

Однією з необхідних умов виходу України з економічної кризи є забезпечення сприятливої екологічної ситуації, котра великою мірою залежить від величини лісистості та стану лісів держави. В цій ситуації велику роль відіграє ефективне ведення лісового господарства. Досвід зарубіжних країн свідчить про доцільність застосування принципу сталого лісового господарства. Однак саме поняття сталості в різні періоди розвитку виробничих відносин було неоднаковим. Проліслюємо еволюцію цього поняття.

Принцип сталості виник як основа регульованого і ефективного лісового господарства на початку XVIII ст. в Німеччині. Хоч і раніше, ще у XVI ст., була згадана ідея сталості в німецькому Положенні про лісовпорядкування, але вислів "сталий" вперше використав Г. Карловіч у 1713 р. Цей принцип удосконалювали протягом XVIII та XIX ст. німецькі вчені Беекман (1759), Оеттельт (1768), Шталь (1773), Гартіг (1804) і Гейер (1841). Протягом історичного періоду з XVIII ст. і до наших днів значення сталості лісового господарства мало дещо інші відтінки.

Включно до першої половини XIX ст. застосовувався принцип сталості розвитку в класичному формулюванні Г.Л. Гартіга, коли під сталістю виходу деревини розумілася тільки неперервність лісокористування. Пізніше стала відчутною потреба у рівномірності виходу деревини. Вчені С. Гейер (1841) і Юдайх ввели поняття сталості виробництва деревини, тобто рівномірного поновлення запасів.

В нашому столітті німецький вчений Г. Шпайдель (1972) дає трактування сталості для лісового підприємства як здатності тривало і оптимально використовувати деревину та інші лісові блага для наступних поколінь [1, ст. 54].

При цьому термін "тривало" він розуміє як систематичність, черговість, тривалість, регулярність, безперервність. На нашу думку, при такому визначенні необхідно враховувати майбутні потреби у лісових ресурсах, а також зміну попиту, динаміку цін та лісівничі умови. У випадку зменшення попиту на певні сортименти, збільшення обсягів деревини у зв'язку з пошкодженнями деревостанів вітровалами або шкідниками, річна заготівля деревини буде різною. Звідси випливає, що поняття "тривалий" (сталий) не ідентичне рівномірному.

За Шпайделем, конкретний аспект сталості лісокористування можливий тільки тоді, коли вказуються її атрибути – лісова площа, запас деревини, приріст деревини. Він вважає, що сталість може бути представлена двома формами: статичною і динамічною. До статичної форми Шпайдель відносить показники: лісова площа, запас деревини, вартість запасу деревини, природні ресурси, майно підприємства, робочу силу. Динамічна форма охоплює такі показники як приріст деревини, об'єм виходу ділової деревини, грошові надходження, рентабельність, продуктивність та ін.

Питання сталого лісового господарства висвітлювалося на Першій нараді міністрів по захисту лісів Європи у Страсбурзі (1990), на Міжнародній Конферен-

ції з питань довкілля і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992), Третій нараді міністрів по захисту лісів Європи у Ліссабоні (1998). Резолюція Другої наради міністрів у Хельсінкі (1993) Н1 подає визначення сталого ведення лісового господарства, як управління лісовими територіями такими методами, котрі забезпечують різноманітність та наявність тепер і в майбутньому важливих екологічних, економічних, соціальних функцій лісу на локальному, національному, глобальному рівнях [2].

На Третій нараді міністрів по захисту лісів Європи у Ліссабоні (1998) резолюцією L2 були прийняті такі критерії сталого лісового господарства: збереження і покращення лісових ресурсів та їхній внесок у глобальний кругообіг вуглецю; збереження живучості екосистем; збереження економічних функцій лісів (деревних і недеревних); охорона, збереження і покращення біорізноманіття в лісових екосистемах; збереження і відповідне покращення охоронних функцій при лісокористуванні; збереження соціально-економічних функцій [3].

Для першого критерію пропонуються показники: зміна лісової площі, зміна запасу, вікової структури, класів діаметрів, зміна кількості вуглецю в лісовому повітрі. Для третього критерію визначають частку лісових площ, які підлягають розробці; зміну вартості та кількості недеревної продукції. Покращення біорізноманіття в лісових екосистемах визначається зміною площ лісоохоронних територій, зміною частки ґенофондних лісів і насінневих угідь. Збереження і покращення охоронних функцій при лісокористуванні визначається насамперед часткою ґрунтозахисних та водозахисних господарств. Частка лісового господарства у внутрішньому валовому продукті характеризує останній критерій.

Враховуючи сказане вище, можна зробити висновок, що протягом двохсотрічного періоду часу вироблені задовільні критерії сталості лісового господарства. На нашу думку, в даних умовах для лісового господарства України найбільш важливими є критерії збереження і покращення лісових ресурсів та збереження економічних функцій лісів (деревних і недеревних). Інші показники недоцільно використовувати в умовах економічної кризи, що склалася. Зокрема, це стосується таких критеріїв, як збереження і відповідне покращення охоронних функцій при лісокористуванні; збереження соціально-економічних функцій. Частка лісового господарства у внутрішньому валовому продукті, яка характеризує збереження соціально-економічних функцій лісів, в умовах визначення товарної продукції лісового господарства на затратних умовах не може забезпечити необхідної точності критерію.

Для ефективного лісового господарства пропонуємо використовувати такі показники сталості: зміна лісової площі; зміна запасу; вікової структури; класів діаметрів; зміна кількості вуглецю в лісовому повітрі; частку лісових площ, які підлягають розробці; зміну вартості та кількості недеревної продукції.

Література

1. Speidel, G. Planung im Forstbetrieb. Grundlagen und Methoden der Forsteinrichtung. Berlin, 1972, S.342
2. Konferenz der Vereinten Nationen für Umwelt und und Entwicklung im Juni 1992 in Rio de Janeiro. Dokumente. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit. Bonn, 1994.
3. <http://www.sedac.ccc.sin.org>